

Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет
Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва
імені Степана Шевчука

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи ОС Бакалавр

на тему: **«ТВОРЕННЯ СВІТУ»**

(художня кераміка, керамічні тарелі)

Виконала: здобувачка вищої освіти
ОС Бакалавр
Спеціальності 023 Образотворче мистецтво
декоративне мистецтво, реставрація
Бондар Тетяна Вікторівна

Керівник: к. пед. н., доц. Власюк Олена
Петрівна

Рецензент: Петро Подолець голова
Рівненської обласної організації
Національної спілки художників України

Рівне-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МИСТЕЦТВО КЕРАМІЧНОГО ПОСУДУ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ.....	7
1.1. Керамічні тарелі: історія та мистецьке значення.....	7
1.2. Особливості та процес створення керамічного посуду.....	12
2. ТВОРЧЕ ЕСКІЗУВАННЯ ТА ГРАФІЧНИЙ ПРОЄКТ.....	16
2.1. Творчий ескізний пошук.....	16
2.2. Виконання графічного проєкту.....	17
3. РОБОТА В МАТЕРІАЛІ.....	19
3.1. Опис усіх етапів виготовлення керамічних терелей.....	19
3.2. Кошторис витрат на матеріали.....	21
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24
ДОДАТКИ.....	27

АНОТАЦІЯ

Тетяна Бондар, здобувачка вищої освіти 4-курсу спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» художньо - педагогічний факультет, Рівненський державний гуманітарний університет.

Кваліфікаційна робота на тему «**Творення світу**» (керамічні тарелі).

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня “бакалавр” за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». – Рівне, РДГУ. –2025 рік.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Олена Власюк.

У кваліфікаційній роботі розглядаються особливості виготовлення керамічних тарелей для людей з обмеженими можливостями.

Концепція творчого задуму «**Творення світу**» (керамічні тарелі) полягає у відображенні гармонії природи та людини через керамічні тарелі, що символізують єдність стихій. Кожен виріб не лише виконує функціональне призначення, а й виконує естетичну функцію. Через кераміку втілюється ідея творення нового світу, де люди з обмеженими можливостями можуть відчувати комфорт і естетичну насолоду в повсякденному житті.

Ключові слова: кераміка, декоративно-прикладне мистецтво, керамічні тарелі, спеціальний посуд.

ВСТУП

У декоративно-прикладному мистецтві кераміка займає одне з провідних місць, вона відноситься до тих видів мистецтва, що залежать від технологій. Декоративність та естетичність створюється за рахунок фактури матеріалу, кольору, різних технік та прийомів декорування. Людина почала використовувати керамічні вироби у своєму житті ще з давніх часів у період первісно-общинного ладу, це зумовлено легкодоступним та розповсюдженим матеріалом – глиною.

Людина звикла жити в комфорті. А це означає, що її оточує безліч різноманітних предметів побуту, які роблять життя такої людини зручним і комфортним. Далеко не останнє місце, в переліку таких предметів, займає посуд, у тому числі столовий. Одним з основних критеріїв якості і естетики столового посуду є те, з якого матеріалу він виготовлений. Сьогодні можна знайти посуд з досить великої кількості різноманітних матеріалів. Проте, історично склалося так, що найбільш популярними матеріалами для виготовлення столового посуду є такі матеріали: фарфор, фаянс, кераміка, скло, кришталі, дорогоцінні матеріали.

Споконвіку на українських землях глиняний посуд був не лише предметом щоденного вжитку, але й втіленням духовної спадщини нашого народу. Історія українського глиняного посуду сягає глибини віків. Археологічні знахідки свідчать, що вже в часи трипільської культури, понад 7000 років тому, наші пращури створювали унікальні керамічні вироби. Ці древні майстри виготовляли не просто функціональний посуд, а справжні витвори мистецтва, прикрашені вишуканими візерунками та орнаментами, які несли в собі глибоку символіку та відображали світогляд наших предків.

З плином часу мистецтво гончарства в Україні лише вдосконалювалося. Кожна епоха залишала свій відбиток на формах, орнаментах та техніках виготовлення глиняного посуду.

Традиційний український глиняний посуд – це не лише данина минулому, а й відповідь на сучасні виклики екологічності та здорового способу життя. У світі, де пластик та синтетичні матеріали заповнили наш побут, глиняний посуд стає справжнім символом повернення до природи та її мудрості. Купити глиняний посуд сьогодні - це зробити вибір на користь екології та власного здоров'я.

Екологічна чистота глиняного посуду не викликає сумнівів. Виготовлений з натуральної глини, без додавання шкідливих речовин, він є абсолютно безпечним для здоров'я людини та навколишнього середовища. На відміну від пластикового посуду, який може виділяти токсичні речовини при нагріванні, глиняний посуд залишається інертним і не вступає в реакцію з їжею навіть з часом.

Варто відзначити і корисні властивості глиняного посуду для здоров'я. Пориста структура глини дозволяє їжі «дихати», зберігаючи більше вітамінів та корисних речовин. Глиняний посуд також має природні антибактеріальні властивості. Природна регуляція вологості: посуд з глини здатен поглинати надлишкову вологу та віддавати її назад, коли страва стає занадто сухою. Це дозволяє зберігати оптимальний баланс вологості в стравах. Збереження температури: посуд з глини довго зберігає температуру страв, що дозволяє подавати їх гарячими протягом тривалого часу.

Вибираючи глиняний посуд, ви не тільки отримуєте якісний та екологічний продукт, але й підтримуєте українських майстрів, сприяєте збереженню та розвитку традиційних ремесел. Це особливо важливо в сучасному світі, де ручна праця та індивідуальний підхід стають все більше рідкістю.

Актуальність дослідження полягає в тому, що в Україні є багато ветеранів та людей, які потребують якісного та спеціалізованого посуду. Враховуючи наведені потреби сьогодення, **метою** кваліфікаційної роботи є розробка керамічних тарелей побутового призначення. У даній роботі

обґрунтовано та обрано матеріал, а також ескізи. Проаналізовані та вирішені питання зокрема наявність шкідливих або небезпечних чинників на виробництві і методи їх запобігання та усунення.

Для досягнення поставленої мети було сформоване наступне **завдання**: виконати технологічну проробку базової моделі керамічних тарелей з урахуванням раціональної технології для людей з обмеженими можливостями.

Практичне значення отриманих під час дослідження даних дають підстави вважати, що розробка керамічних тарелей є важливим рішенням для побуту людей з обмеженими можливостями, щоб відчувати комфорт у повсякденному житті. Наше сьогодення потребує змін у побуті людей з обмеженими можливостями і це посуд.

1. МИСТЕЦТВО КЕРАМІЧНОГО ПОСУДУ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

1.1 Керамічні тарелі: історія та мистецьке значення.

Керамічні тарелі є одним з найпоширеніших і універсальних видів посуду. Це різновид посуду, виготовленого з глини та інших глиняних матеріалів, який потім обпалюють у печах для створення твердого керамічного матеріалу. Керамічні тарелі відомі своєю довговічністю, стійкістю до реакції та здатністю утримувати тепло, що робить їх ідеальними для різних кулінарних цілей.

Слово «тарілка» походить від німецького «талер». Це засвідчує той факт, що в XVI ст. тарілку називали «тарела», «таріль», «торель».

Глиняні мископодібні тарелі почали використовувати в античній культурі. У VIII ст. в королівських палацах Європи їжу накладали в заглиблення, вирізані у дубових столах.

Вважають, що первісний посуд плели з гілля і обмазували для міцності глиною. Вік глиняних предметів побуту називають «неолітом». Вже в 3 сторіччі до нашої ери в глину почали вносити добавки, формувати посуд, наносити на них спіралевидні малюнки- піктограми, в яких сучасні вчені вбачають уявлення про світ, космос.

У XIV-XV ст. з'являються посудини переважно широко відкриті з різноманітним краєм вінець. До них належать миски-макітри, макітри, ринки, сковорідки-латки та ін.

Миски-макітри схожі на миски, але з високими більш або менш розхиленими стінками з відігнутими назовні вінцями. Під такою назвою вони трапляються у польських авторів, які вважають, що ці посудини служили для приготування рослинної їжі. У них також терли мак (звідси їх старовинна назва “макотерть”, яка перейшла в назву “макітра”). У таких посудинах меншого розміру терли тютюн.

Макітри за формою схожі на миски-макітри або горщики, стінки яких з середини звужуються й переходять у дно, а вище від середини – вертикальні й утворюють широкий отвір з плоскими маловиразними вінцями. В них ставили тісто й часто називали опарниками, використовували також для зберігання води та узвару. Пізніші макітри були в побуті до XX ст.

Ринки, можливо, з'явилися пізніше, в XV ст. Вони походять від ринки-макітри, близькі до неї за формою, але мають вдавлений на бортику “носик” для зливу рідини, а зрідка навіть два. Крім того, вони нижчі за ринки-макітри. Пізніше їхні розміри й пропорції стають досить різноманітними.

Сковорідки-латки – невеликі плоскі посудини з низькими заокругленими стінками, загнутими до середині, з порожнистою ручкою збоку для насадження дерев'яного держака. Вони служили для витоплювання жиру. Така латка була знайдена в розкопках давнього Гродно в шарах XIII - XIV ст. З XVII ст. сковорідки-латки вже не попадаються – їх змінив інший тип посуду.

До навали керамічний столовий посуд – рідкісна знахідка. Широкого вжитку набув виточений з дерева столовий посуд, який до нас дійшов у нечислених фрагментах, що пояснюється нетривкістю матеріалу. Після навали столовий посуд з кераміки трапляється в розкопках досить часто й найрізноманітніших типів: миски, полумиски, блюда, кухлі, кубки, дзбанки тощо.

Керамічні миски – рідкісна знахідка в розкопках шарів Стародавньої Русі. Частіше, переважно в західних землях, трапляються так звані миски-покришки. Їх подвійну функцію добре розшифровує сама назва. Це канонічної форми низька посудина з бортиком. Кругла ручка, що завершує конус, дає змогу знімати покришку з горщика, а ручка збоку – тримати посудину в перевернутому положенні й користуватися нею як мискою. Миски-покришки продовжували виготовлятися деякий час після навали. Такі ж форми покришок, але без бічної ручки, збереглися аж до наших днів.

Після навали миска була певною мірою новим типом виробів з кераміки. Для її виготовлення довелося відштовхуватися від форм, які частково збереглися серед токарного дерев'яного посуду, частково серед кераміки сільської периферії. При цьому старі форми мисок були дещо змінені й пристосовані до нових потреб. Серед них – відома ще з ліпної кераміки скіфського часу миска конічної форми з плавно заокругленими стінками та загорнутими всередину вінцями. Вона в різних варіантах проіснувала в народному мистецтві аж до XX ст. Після навали з'явилися форми мисок цього типу ще досить грубої роботи. Відомі подібні миски середини XVI ст. із слабо вираженими вінцями досить майстерного виготовлення.

Форми мисок насправді дуже різноманітні, як в народній українській кераміці, так і у стародавній. Зупинимося на формах, що мають виразну спільну рису, яка добре читається в силуеті посудини. Це – так звана миска з ребром, походження якої давно цікавить мистецтвознавців. Діаметр вінця цієї поширеної столової посудини пересічно удвічі більший за висоту, а стінки на середині висоти, або у її верхній третині утворюють горизонтальну грань – так зване ребро. Нижня частина таких мисок формою нагадує широко розведений зрізаний конус, над гранню стінки піднімаються майже вертикально. Іноді стінки мають складний профіль (перехід до відігнутих вінець, рифлення). Обриси миски як правило пом'якшуються більшою або меншою, у різних варіантах, опуклістю стінок над ребром. Такий тип мисок існує у багатьох різновидах від Закарпаття до Лівобережної України, включаючи Львівщину, Волинь, Поділля, Подніпров'я, Полтавщину.

Злам стінок посудини, що утворює горизонтальну грань (ребро), є важливою особливістю форми. Він співвідноситься із ознакою біконічності (в європейській кераміці вона зустрічається вже в неоліті), яка надає мисці або іншій посудині своєрідного вигляду. Ця риса, можливо, зумовлена певними технологічними потребами. На думку деяких вчених, вона може бути й

етнічною ознакою. У всякому разі ця риса пов'язана з певною традицією – етнічною або технологічною.

Миски з ребром зустрічаються в кераміці енеоліту (трипільській), але не переважають в ній. Миски скіфів дуже відрізняються від даного типу: вони мають аналоги серед посуду латенської традиції. Такі форми, з S-видним профілем, що дуже звужуються до низу, зустрічаються у скіфських час від Північного Кавказу до західноукраїнських земель.

У той же час, багато близьких аналогів українській мисці з ребром можна зустріти в посуді античного Причорномор'я. Форма чаші з гострим перегином стінок взагалі поширена у давньогрецькій та римській кераміці. Так, наприклад, грецькі чорнолакові та мальовані кіліки архаїчної епохи, як уже згадувалося вище, можна вважати “далекими родичами” українських форм. У римській червонолаковій кераміці також було багато тонкостінних мисок і чаш з перегином стінок, який іноді підкреслювався наліпним валиком. Реберчасті миски часто зустрічаються в античному сіро- та червоно-глиняному посуді Північного Причорномор'я.

Немало подібних форм у посуді кельтів та “варварського” населення України елліністичного та римського часу. Деякі з них наслідують античні. Знаходять паралелі в античній кераміці й українські миски з рифленим верхом. Дуже близькі аналоги українським мискам є в зарубинецькому посуді. Виникнення таких форм пов'язується з кельтськими впливами. Повні аналоги українським мискам з ребром знаходимо в черняхівській гончарній кераміці.

Походження форми ребристої миски в зарубинецькій та черняхівській кераміці археологи, як правило, пов'язують з античною та кельтською традиціями. Черняхівські миски лише якістю відрізняються від причорноморських: у останніх краще лощення, вони сформовані у техніці витягування з одного шматка глини на швидкому (ножному) крузі, що є більш прогресивним, ніж традиційний черняхівський накладання джгута,

який зберігся навіть при використанні гончарного круга. Черняхівські миски мають аналоги навіть у дакійській та пізньолатенській ліпній і гончарній кераміці. Мав їх і посуд народів, що не знали гончарної технології.

Важливої для розуміння етнокультурної зумовленості форми ребристих мисок є звернення до кераміки Тіри, давньогрецького міста на усті Дніпра, яке було не лише провідником провінційноримської культури, але й саме сприймало сильні впливи “варварського” світу: північні, західні, східні. У сіро глиняній столовій кераміці виробництва Тіри II-IV ст. н. е. є багато спільних рис.

Впливи південних та південно-східних форм через черняхівську культуру проникають далеко на північ українських земель. Наслідування гончарним черняхівським формам відзначають у ліпленій пізньозарубинецькій кераміці. Таким чином, ребристі миски древності на землях України являють собою певний стандарт, прийнятий і “варваськими” племенами, і античними народами. У різновидах цього посуду відбилися взаємні впливи ліпного місцевого начиння з гончарним начинням греків, римлян, кельтів.

До нашого часу сформувалася певна класифікація тарілок за розмірами. Глибокі тарілки використовуються для подання рідких страв (супу, борщу тощо). Плaskі тарілки у свою чергу поділяють на: столові, закусочні, десертні, великі тарілки.

Саме мистецтво допомагає зберігати та популяризувати культурну спадщину, а майбутнім поколінням розуміти та цінувати її. Мистецтво є вікном в минуле, дозволяючи нам вивчати і розуміти історичні контексти та культурні зміни. Дане мистецьке явище досліджується і аналізується в мистецтвознавчому просторі України з позиції його значення для розвитку керамічного мистецтва, збереження культурної спадщини українського народу. У сучасному мистецтві керамічні тарелі використовується не лише для відтворення класичних форм, але й для створення нових, сміливих

дизайнів, що поєднують традиції та інновації. Сучасні майстри експериментують з новими формами, текстурами і кольорами, даючи керамічним тарелям нового значення і втілюючи свої творчі ідеї у кераміці.

1.2. Особливості та процес створення керамічного посуду.

Кераміка – один з найдавніших видів мистецтва. Виробництво кераміки – це процес, відомий з давніх часів. Природа дуже щедра на різні глини. Але й глина має свою «природу» - вона надзвичайно різноманітна за кольором і хімічним складом. Особливе значення в керамічному виробництві мають пластичні особливості глини, що виявляють при її поєднанні з різними добавками (мінеральними та органічними). Керамічну сировину піддають обпалу до стану, що нагадує камінь, але перед тим вона проходить кілька технологічних етапів.

Виробничий процес виготовлення керамічного посуду кераміки складається з кількох етапів:

1. Підготовка сировини: створення робочої маси та шлікера, який є основою для формування виробів.
2. Формування виробів: це може бути пластичне формування вручну або за допомогою гончарного круга, а також лиття у форми.
3. Сушка: видалення зайвої вологи для забезпечення міцності виробу перед випалюванням.
4. Випал: найважливіший етап, під час якого виріб набуває своїх кінцевих властивостей, таких як міцність, термостійкість та пористість.

Техніки декорування

1. Декоративні поливи (кристалічна, матова, кракле, люстри, відновні, текучі, самосвітні);
2. Розпис від руки (пензлем, різкування, фляндрівка, риткування, сграфіто);

3. Механічне оздоблення (деколь, шовкографія, штамп, друк, фотокераміка, аерографія);

4. Пластичне фактурне оздоблення (лощення, фактура «ниток», контррельєфний штамп, рельєфне і кругле ліплення, ажур).

Способи декорування можна поділити на такі, які спрямовані на естетичний вид і варіювання властивостей черепка (фактури, пористості, кольору і т. д.). Сюди належать і фарбування, і тонізація, і коптіння поверхні глиняних виробів, а також включення різних вкраплювань - блискі, як і рельєфного тиснення, інкрустації різноманітними глинами, сграфіто на основі глиняних мас і т. п. Слабе покриття глазур'ю, часто безбарвною, застосовують для охорони поверхні черепка і у виробках для побутових потреб.

Звичайно, в поняття «декорувати» вкладають лише смисл «обробляти поверхню предметів», «оформляти зовнішність» і т. п. Тобто декор розуміється як характеристика зовнішньої поверхні предметів, як забарвлення, опорядження, обрамлення та ін. Але це аж ніяк не весь його зміст.

Словникові дані свідчать про те, що «декор» - естетична категорія, що характеризує не тільки поверхню речей і предметів, але й їх соціально-естетичне призначення.

Сучасні виставки художньої кераміки дуже мальовничі і різноманітні: вази, декоративні тарілки і рельєфи, дрібна пластика, сувенірні вироби, гончарний посуд тощо.

Викликає інтерес і виглядає дуже виправданим вид сучасної художньої кераміки, коли на основі стародавніх технологій або відновлюється колишні зразки виробів, або створюються нові, але в дусі і традиціях минулого. Особливо цікавий досвід у цьому напрямку художника Г.С. Севрук.

Видатною постаттю в гуцульській кераміці була Павліна Цвілик з Косова (1891-1964). У її виробках наче ожили з новою силою, набули свіжості

кольору традиції її попередників. Майстриня наповнила мистецтво гончара поезією власних натхнених шукань, горінням творчості.

Розміри її посуду невеликі, мають дуже приємні, м'які обриси. Вся поверхня їх суцільно вкрита килимом з листочків, квітучих гілок, серед яких розміщені «кола», «кучері», «серденька» та інші традиційні мотиви. Справу видатної майстрині Павлини Цвілик продовжують її дочка Стефанія Заячук, онука Надія Вербівська, правнука Оксана Вербівська.

Широковідомі на Гуцульщині імена подружжя Рощибюк - рідна сестра Павлини Цвілик. Разом з чоловіком вона виготовляє декоративні тарелі, колачі, баранчики, дитячі іграшки, оздоблені гравіруванням і фляндруванням. Вироби цих майстрів характеризуються соковитим розписом світлих барв на темно-коричневому тлі.

На Рівненщині відома майстриня художньої кераміки Крилошанська Г. В. працює в багатьох техніках художньої кераміки, поєднуючи різноманітні матеріали, створюючи при цьому свій неповторний та впізнаваний стиль.

Широковідомий заслужений майстер народної творчості України м. Рівне Гринбокий Л.П. художник-кераміст, майстер по виготовленню сучасної кераміки. В доробку у майстра декоративні композиції, тарелі, скульптура малих форм, керамічна писанка.

Річ несе в собі величезний заряд історичних, культурних реалій. Завдяки ручному оздобленню, виконаному у різноманітних техніках, керамічний посуд здатен задовольнити уподобання різних груп споживачів. Асортимент форм, кольорових рішень та візерунків сучасного керамічного посуду вражає. Зі смаком підібрана кераміка стане прикрасою будь-якої кухні. Вона має привабливий та автентичний вигляд, завдяки чому, напрочуд естетично виглядає на полицях, чудово підходить в якості сервірування та столового посуду.

Наш головний задум –це сукупність якостей, цінних для споживача. Ми хочемо створювати не просто кераміку, а керамічні тарелі, які будуть дарувати насолоду та надихати. Щоб в кожному виробі можна було побачити дотик людською руки. Керамічні тарелі оригінальної форми –це про наш виріб. Керамічний посуд може нагадувати вам порив вітру, хвилю, поле соняхів чи зоряне небо. Всі концепції народжуються в природі і вона не ідеальна. Тому ми бажаємо, щоб і наші керамічні тарелі були такими ж справжніми.

2. ТВОРЧЕ ЕСКІЗУВАННЯ ТА ГРАФІЧНИЙ ПРОЄКТ

2.1. Творчий ескізний пошук

Творчий ескізний пошук у декоративно-прикладному мистецтві –це ідея, що лежить в основі створення виробу. Ескіз- це перший подих життя майбутнього творіння, історія, яка тільки починає свій шлях, щоб стати виробом, наповненим змістом і довершеною красою. Робота починається з вивчення теми та основного завдання створення керамічних тарелей. Завдання полягає в тому, щоб за мінімально відведений термін зібрати максимальну кількість інформації про виріб, основні його характеристики, загальний вигляд та форму виробу. Ескізування виробу неможливе без попереднього детального пошуку інформації, що стосується тематики виробу. Джерелом інформації можуть бути публікації у вітчизняних та закордонних виданнях, зразки асортименту різних майстрів, інформації з інтернету. Саме знання, які отримані шляхом дослідження великої кількості статей, інформації про аналогічні вироби допомагає в роботі, яка несе в собі не лише естетичну красу, а і глибокий сенс.

На етапі ескізного пошуку роблять замальовки або начерки. Первинне ескізування пов'язане з пошуками цілісної форми, що об'єднують окремі складові частини об'єкта. Враховуючи ідейний зміст даної роботи, в ескізах і замальовках було створено декілька варіантів вирішення даного питання, котрі були представлені як: традиційний керамічний посуд, керамічні тарелі для людей з обмеженими можливостями, оздоблені різними кольорами.

Даний підхід був мотивований бажанням крізь незначні форми, показати що створення керамічних тарелей може бути комфортним та приносити насолоду у повсякденному житті для людей з обмеженими можливостями.

Працюючи над задумом ми шукали, яку форму, розміри матимуть тарелі, де будуть розміщені штифти, які допомагають утримувати їжу на місці, полегшуючи процес її нарізання і вживання.

Наступним етапом став процес розробки кольорового ескізу. Потрібно було врахувати наявність в майстерні потрібних матеріалів, які планувалися використати для виконання роботи. Ми обрали кольори блакитний, жовтий та зелений. Кольори для тарелей обрали таким чином, щоб вони поєднувались. Зупинились на зеленому, адже це символ здоров'я та перемоги. Зелений виступає кольором надії на злагоду, мир і спокій. Блакитний колір говорить про свободу, безтурботність, схильність до зміни, обстановки. Жовтий колір характеризує оригінальність, радість, веселий настрій та свободу. Цей колір допомагає подолати труднощі, сприяє концентрації уваги.

Ескізний пошук полягає у підборі оптимального вирішення поставленого завдання шляхом пошуку варіантів виробу, внесення змін до проекту. Реалізація виробу на прикладі керамічних тарелей. Для нас було дуже важливо подати виріб так, щоб зацікавити споживача своїми незвичними формами в поєднанні з практичністю та зручністю, оформлення виробу різноманітними кольорами. Зазначені способи виготовлення й декорування виробів презентовані у серії ескізів (Див. додаток А, рис.1.).

2.2. Виконання графічного проєкту

Виконання проєкту дає повне уявлення про будову виробу. При його розробці ми дізнаємося про його форму, композицію, конструкцію виробу, що дає змогу оцінити його відповідальність вимогам завдання, ступінь складності, декоративне призначення виробу його художня цінність.

Графічний проєкт виконується під керівництвом викладача, який допомагає та направляє студента, дає поради та робить зауваження та пропозиції стосовно графічного проєкту. Було виконано декілька ескізів (Рис.А.2.2.2.), ми обрали три керамічні тарелі різних розмірів, розмістивши їх у вертикальній композиції від меншої до більшої на папері бежевого кольору.

При розробці графічного проєкту виконуємо наступні дії:

- розробка основної частини;
- розміщення виробу на листі його компоновання;
- кольорове рішення;
- передача художнього образу;
- пропорції та масштабування;
- шрифтова графіка;
- оформлення проєкту згідно вимог.

Проєкт виконувався на папері бежевого кольору розміром 70х100 см. Вибір даного кольору було обрано таким чином, що він виокремить та підкреслить графічне зображення.

Папір потрібно змочити вологою губкою і натягнути на планшет, закріпити папір кнопками або будівельним степлером. Після того, як папір висохне олівцем намічаємо розташування шрифту та графічного зображення. Для виконання проєкту ми обрали рукописний шрифт. Виконували шрифти аквареллю. Графічне зображення виконувалось аквареллю, тонким пензлем.

3. РОБОТА В МАТЕРІАЛІ

3.1. Опис усіх деталей виготовлення керамічних тарелей

Керамічний посуд - це не просто красивий, а й практичний виріб. Це результат поєднання давніх традицій та творчого підходу.

Перед початком робити майстер з кераміки проводять інструктаж з техніки безпеки. Процес виготовлення виробу проходить в навчально-виробничий майстерні з кераміки.

В багатьох випадках процес виготовлення кераміки передбачає три основні етапи: підготовчий (вибір сировини, її видобуток, обробка та складання формувальної маси); творчий (виготовлення виробу потрібної форми); завершальний: випал або сушіння (усунення вологопроникності, ущільнення стінок).

Перед початком роботи нам знадобиться:

- глина.
- інструменти: гончарні стеки різного розміру і форми.
- поролонова губка: необхідна для очищення гіпсової форми.
- ангоби та фарби: для надання виробу кольору.
- вода: використовувати її для зволоження глини та очищення інструментів.
- шлікер: необхідна для склеювання поверхонь і виправлення недоліків.
- тканина як допоміжний матеріал у роботі з глиною.
- наждачний папір: для затирання висушеної роботи.
- Фарби: для оздоблення готового виробу.

Перед роботою важливо правильно підготувати глину: вона повинна бути однорідною, без бульбашок повітря, які можуть спричинити розтріскування виробу під час випалу. Для гончарних виробів обирають чисту глину, але іноді додають домішки, такі як шамот (випалена вогнетривка глина), щоб досягти певних якостей.

Наступна послідовність формовки керамічних тарелей:

1. Підготовка глини: просіяти шамот та змішати з глиною, обминаємо глину руками на робочій поверхні. Шамот - це шматочки білої випаленої глини-каоліну. Шматок глини має бути однорідної консистенції й гарні пластичні властивості, що дозволяє легко моделювати та утримувати форму виробу (Рис.Б.3.1.1.).

2. Наступним етапом йде зачистка гіпсової форми тарілки (Рис.Б.3.1.2.). для подальшого набивання в неї глини. Формування тарілки: за допомогою пальців обох рук розподіляємо глину рівномірно по гіпсовій формі та формуємо бортики, штифти та кріпимо за допомогою шлікера. Обробка зовнішньої поверхні: гончарним стеком обточуємо стінки, щоб отримати рівну поверхню виробу. Слідкувати за тим, щоб стінки виробу були рівномірної товщини. Тонкі частини висихають швидше, що може призвести до нерівномірного садження глини і, як наслідок, тріщин. Весь процес в додатках (Рис.Б.3.1.3; Рис.Б.3.1.4; Рис. Б. 3.1.5.).

3. Завершальний етап: виймаємо з гіпсової форми виріб, перевертаємо до гори після цього залишаємо виріб до повного висихання перед випалюванням (Рис.Б.3.1.6). Глина має рівномірно висохнути перед випалом. Не ставити виріб на пряме сонце або біля джерела тепла. Найкраще дати йому висохнути природним шляхом в тіні, або в кімнаті з нормальною температурою. Це зменшить ризик деформації та появи тріщин. Шліфуємо основу, виправляємо нерівності та розписуємо виріб ангобом різними кольорами та робимо розбризкування (Рис.Б.3.1.7; Рис.Б.3.1.8; Рис.Б.3.1.9; Рис.Б.3.1.10; Рис.3.1.11; Рис.3.1.12.). Ангоб - це фарба на основі рідкої глини (тонкого помолу) природного кольору або забарвленого пігмента.

4. Випал - це найвідповідальніший етап у створенні керамічного посуду. Після термічної обробки, виріб стає повноцінним посудом.

Створення керамічного виробу власноруч - це захопливий процес, який дозволяє втілити власні ідеї та творчі задуми.

3.2. Кошторис витрат на матеріали.

Кожен успішний проєкт починається з чіткого плану, і кошторис – це ключ до фінансового успіху. Кошторис - це документ, що містить розрахунок витрат на виконання певного проєкту. Основна його мета – надати чітку вартість реалізації задуму. Кошторис простими словами – план витрат. Це корисно у всіх сферах.

Витрати пов’язані з виробництвом кваліфікаційної роботи в матеріалі

Сировина	Використано в кг.	Ціна за 1 кг., грн.	Вартість витратного матеріалу, грн.
Глина чистова	2	27,75	55,5
Шамот	0,4	252,75	101,1
Ангоб блакитний	0,1	799,2	79,92
Ангоб зелений	0,1	474,53	47,45
Ангоб жовтий	0,1	699,3	69,93

Кількість випалів	Витрачен ий час, в год.	Потужніс ть, в кВт.	Ціна за 1 кВт.	Сума в грн.
1	8	10	4,60 грн.	368

Разом: 721,9 грн.

ВИСНОВКИ

Перші тарілки з'явилися близько 9500 років до нашої ери в епоху неоліту. Виготовляли їх з глини вони мали форму півсфери, щоб було зручно тримати в руках. Згодом з'явилося плоске денце і тарілку можна було ставити на поверхню. Потім їх почали покривати глазур'ю та розписувати, таким чином проста тарілка з побутового призначення стала і прикрасою.

З керамічних тарілок, покритих глазур'ю, було зручно їсти: вони тримали тепло і не обпікали рук. Керамічний посуд відіграє важливу роль не лише у споживанні їжі, а й допомагає підкреслити її естетичність.

У даній кваліфікаційній роботі головний зміст полягає в тому, що в ній розглядаються особливості виготовлення керамічних тарелей для людей з особливими можливостями. Історія створення таких тарелей розпочалася в середині XX століття в США, коли були створені спеціальні моделі для людей з ампутацією. Однією з перших таких посуд зробила німкеня Кеттнер для свого коханого, який не міг використовувати обидві руки.

Концепцією творчого задуму «Творення світу» (керамічні тарелі) виростає з задуму, як процес його глибшого осмислення, заповнення думками, фактами. В пошуку завжди представлена актуальна, суспільно значуща ідея. Ідея забезпечує взаємозв'язок всіх елементів змісту. Зміст забезпечується органічним співвідношенням фактів, думок, проблем. Усі елементи змісту працюють на ідею. Наша ідея творення нового світу, де люди з особливими потребами можуть відчувати комфорт і естетичну насолоду в повсякденному житті.

В результаті проведеної роботи було досліджено виготовлення керамічного виробу, де вкрай важливою є технологія, поетапність та продуманість роботи. Нам хотілося додати в керамічну роботу легкість, зручність, гармонію та зацікавити споживача унікальним видом, кольором, виконанням. Визначено й проаналізовано основні техніко-технологічні принципи й методи оздоблення художнього виробу в декоративній кераміці; зокрема, що кераміка володіє різноманітними способами як формування

виробу може бути за рахунок ручної ліпки, ліплення в гіпсовій формі тощо. Техніка декорування в нашому виробу включає ангобний розпис пензлем від руки.

Було розроблено на практиці методичну послідовність виконання керамічного виробу; описано методику виконання керамічних тарелей від ідеї, задуму до завершеного виробу; подано поетапне виготовлення керамічних тарелей за допомогою гіпсової форми, описано технологію роботи із глиною, поширеними матеріалами та інструментами гончарної справи.

Таким чином, можна зробити висновок, що мета була досягнута, а поставлені завдання були виконані. Підтвердженням цьому виступає виготовлення керамічних тарелей «Творення світу».

Список використаних джерел:

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво.- Львів: Світ, 1993.-272 с.
2. Василь Щербак Сучасна українська майоліка. К., “Наук. думка”, 1974. 191 с. з іл. (АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського). Список літ.: с. 183-186.
3. Від ремесла до творчості: Збірник/Упоряд. Ю. Г. Легенький. - К.: Час, 1990. 152 с., 16 арк. іл.
4. Голубець О. Львівська кераміка / Орест Голубець. – К.: Наукова думка, 1991 – 120с.
5. Гончарювання і ліплення / В. М. Стовбун.- Полтава: Полтав. літератор, 2011.-62 с.
6. Горинь Г. Й. Гуцульщина. Домашні промисли і ремесла / Г. Й. Горинь, Я.Д.Грендиш, О. І. Никорак. – К.: Наукова думка, 1987. – 303 с.
7. Гурська А. С. Мова та графіка українського орнаменту: навч.-метод. посіб. / А. С. Гурська. – К.: Альтернативи, 2003. – 144с.
8. Даніелле Криза. Велике важлива книжка про мистецтво (тепер і про жінок!) / Пер. з англ. Ю. Дідоха, Т. Родіонова, В. Ядуха. Київ : ArtHuss, 2023. 324 с.
9. Декоративно-прикладне мистецтво: навч.посіб./ Є. А. Антонович, Р.В. Захарчук- Чугай, М.Є. Станкевич.- Л.: Світ, 1992.- 272 с.
10. Істоміна Г.В Мистецтво народної кераміки Волині другої половини ХІХ-ХХ століть/ Г.В Істоміна. - Рівне: Волин. обереги. 2009. – 232.
11. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (ХІІІ-ХVІІІ ст.): навч. посіб/ О.Р. Тищенко.- К.: Либідь, 1992.-192 с.
12. Історія української культури : [в 5 т.]. / [гол. ред. Б.Є. Патон та ін.]. – К.: Наукова думка, 2005 – Т. 4. Кн. 4. – 2005. – 2017 с.; іл
13. Кара-Васильєва Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття / Т.В. Кара-Васильєва, З.А. Чегусова. – К.: Либідь, 2005. – 274 с

14. Кара-Васильєва Тетяна, Чегусова Зоя. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках “великого стилю”. – К.: Либідь, 2005. – 280 с., іл.
15. Кириченко А.М. Український народний декоративний розпис: навч. посіб. [для студ. пед. навч. закладів, учителів обр. мист.-ва] / А. М. Кириченко. – К.: Знання-Прес, 2006. – 228 с.
16. Крутенко Н.Г. Розповіді про кераміку / Наталія Григорівна Крутенко. – К.: Либідь, 2002. – 252 с
17. Лащук Ю. Народне мистецтво Українського Полісся.- Львів: Каменярь, 1992.-134 с. : іл., 4 арк. іл.
18. Легенький Ю.Г. Від ремесла до творчості : збірник / Юрій Григорович Легенький. – К.: Час, 1990. – 120 с.
19. Розповіді про кераміку/ Н. Крутенко.-К.: Либідь, 2002-252с.
20. Романець Т. А. Стародавні витoki мистецтва української народної кераміки : Навч. посібник для студентів вузів.- К. : Вид. центр « Просвіта », 1996.- 208 с. іл.- (Трансформація гуманіт. освіти в Україні).
21. Стогнота Л. Народне мистецтво України на межі тисячоліть / Л. Стогнота, Л. Орел. – К.: Автoексперт, 2007. – 248 с.
22. Сучасна енциклопедія декоративно-прикладного мистецтва / Л.В. Варава.- Донецьк: Бао, 2007.- 304 с.
23. Тищенко О.Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (ХІІІ-ХVІІІ ст): Навч. посібник. – К. : Либідь, 1992.- 192 с. : іл. 159.
24. Українська керамологія: Нац. наук. щорічник. 2002. Кн.2.- Опишне: Україна, 2002.- 476 с.
25. Чегусова З.А. Декоративне мистецтво України кінця ХХ с. / Зоя Анатоліївна Чегусова. – К.: ЗАТ «Атлант ЮЕмСі», 2002. – 245 с
26. Історія декоративно-прикладного мистецтва: Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» / КПІ ім.

Ігоря Сікорського ; уклад.: С. В. Оляніна. – Електронні текстові дані (1 файл: 1 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 52 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/7873d6d9-ca68-44f5-9cad-ab1bf62972e6/content>

27. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: URL: <https://vue.cov.ua/Декоративне> - ужиткове мистецтво України.

28. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: URL: <https://osmerkinmuseum.kr.ua/apub/pub42-2.html>

29. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: URL: https://trydnavch.blogspot.com/p/blog-page_68.html

30. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: URL: <https://esu.com.ua/article-71206>

ДОДАТКИ

ЕСКІЗНА ЧАСТИНА

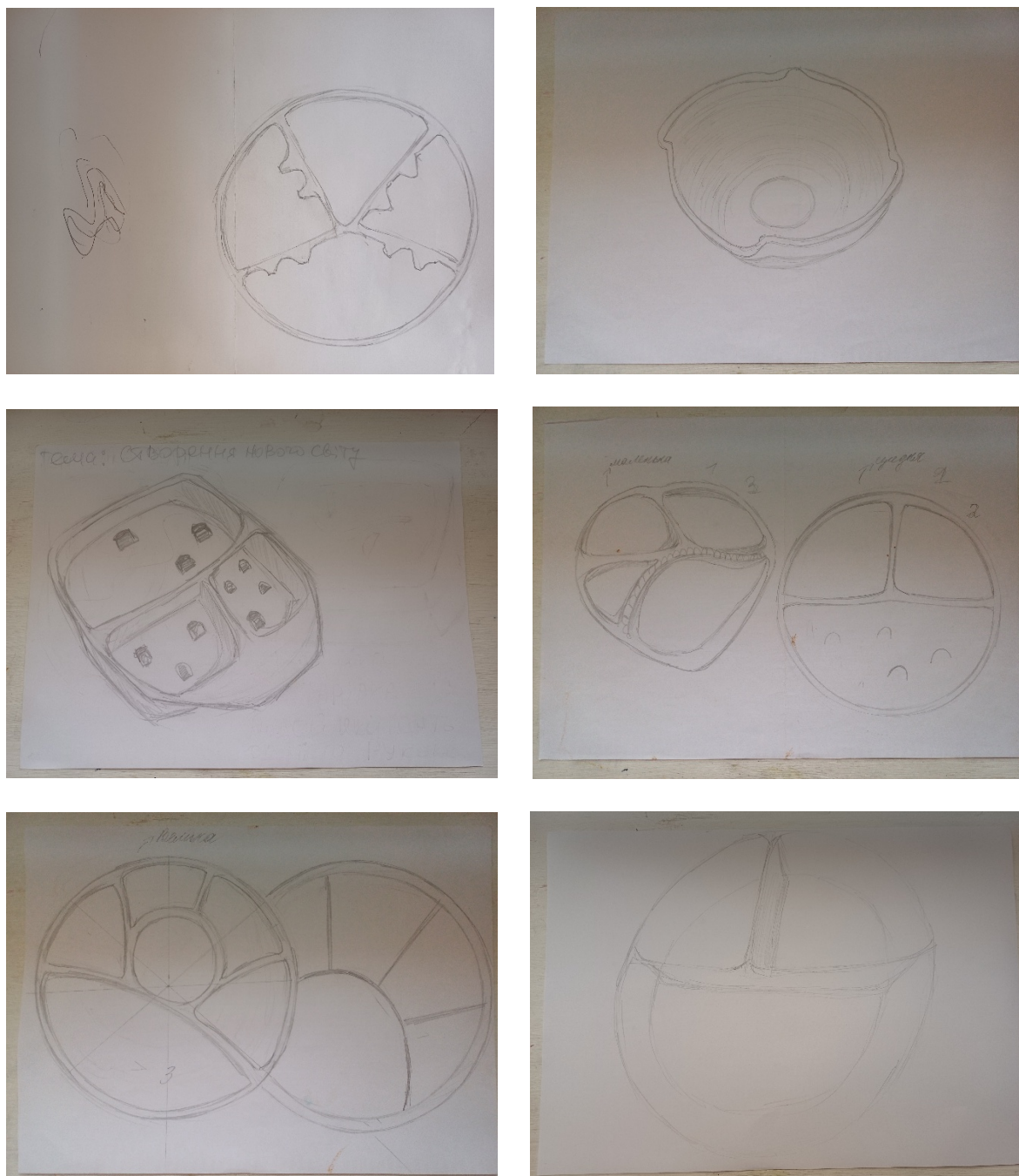

рис.2.1.1.

ГРАФІЧНИЙ ПРОЄКТ

продовження додатку А

Рис.А.2.2.2.

РОБОТА В МАТЕРІАЛІ

Додаток Б

Рис.Б.3.1.1,2,3.

продовження додатку Б

Рис.Б.3.1.4,5,6.

продовження додатку Б

Рис.Б.3.1.7,8,9,10,11,12.